บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ผักปลอดสารพิษเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง และสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในประเทศไทย เนื่องจากผักปลอดสารพิษให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมี ในปัจจุบันความต้องการบริโภคผักปลอดสารพิษของประชาชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะประชาชนเริ่มห่วงใยและให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงเกิดเป็นกระแสความต้องการบริโภคผักเพื่อสุขภาพที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลกระทบและทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดของ ผักปลอดสารพิษ หากเกษตรกรผู้เพาะปลูกผักปลอดสารพิษรายใดที่ไม่สามารถรักษาคุณภาพและปริมาณของผลผลิตไว้ได้ ย่อมถูกเกษตรกรรายใหม่ๆ แบ่งส่วนแบ่งทางการตลาดของผักปลอดสารพิษนั้นไปเรื่อยๆ จึงเป็นผลทำให้เกษตรกรต้องรักษาระดับปริมาณผลผลิตของตนไว้ให้ได้ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ต่อไป และเพื่อให้ได้ซึ่งปริมาณผลผลิตที่สูง เกษตรกรผู้เพาะปลูกผักปลอดสารพิษบางรายจึงต้องเพิ่มปัจจัยในการผลิตให้มากขึ้น เพราะต้องการให้ได้ซึ่งผลผลิตที่มากเพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยบางครั้งขาดการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณขาย ราคาขาย ต้นทุนที่ใช้ จุดคุ้มทุน และประสิทธิภาพในการผลิตของตนเอง เช่น บางครั้งเกษตรกรเพิ่มปัจจัยการผลิตที่สูงเกินไปไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มปัจจัยด้านปุ๋ย เพิ่มปัจจัยด้านเมล็ดพันธุ์ผัก เพิ่มปัจจัยด้านปริมาณแรงงาน เพิ่มปัจจัยด้านขนาดพื้นที่เพาะปลูก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการเลือกใช้ปัจจัยในการผลิตที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพในการผลิตของตนเองนั้น เกษตรกรแต่ละรายต่างมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรรายใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์ในการเพาะปลูก และการบริหารจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษที่ดีพอ โดยไม่คำนึงถึงความด้อยประสิทธิภาพในการผลิต และความไม่สามารถหาปัจจัยการผลิตได้ หรือไม่คำนึงถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ ข้อจำกัดของแหล่งเงินทุน ข้อจำกัดของการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรที่เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตที่แตกต่างกัน

นอกจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ในส่วนของภาครัฐบาลเองก็มีส่วนทำให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตที่ต่างกัน กล่าวคือ จากการดำเนินงานของรัฐที่ค่อนข้างล่าช้าและเป็นไปอย่างจำกัด เพราะขาดการลงทุนของภาครัฐที่จะเกื้อกูลภาคการเกษตรอย่างจริงจัง ขาดการวิจัยทางการเกษตรที่เป็นระบบ ขาดการส่งเสริมและการให้คำแนะนำในการผลิตโดยเฉพาะปัจจัยใน

การผลิตที่เหมาะสมกับสภาพการผลิต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกษตรกรขาดประสิทธิภาพในการผลิตแทบทั้งสิ้น และเมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความแตกต่างของปริมาณผลผลิตสูงสุดที่ควรจะได้รับของเกษตรกรแต่ละรายในที่สุด

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีจากการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกผักโดยใช้สารเคมีมาเป็นการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาและประเมินการใช้ปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะปลูกผักปลอดสารพิษ ตลอดจนศึกษาการประมาณฟังก์ชันการผลิตที่มีประสิทธิภาพที่สุดของเกษตรกรผู้เพาะปลูกผักปลอดสารพิษ โดยข้อมูลที่ได้จะทำให้ทราบถึงความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรในชุมชนที่มีการใช้ปัจจัยในการผลิตมากเกินความจำเป็น โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาและประมาณช่องว่างของผลผลิตที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อมีการนำเทคโนโลยีมาใช้จากการประมาณฟังก์ชันการผลิตกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงของเกษตรกรที่เพาะปลูกผักปลอดสารพิษในพื้นที่

การศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการลดการใช้ปัจจัยในการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ทั้งหมดจะนำมาปรับปรุงวิธีการใช้ปัจจัยในการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพการผลิตของเกษตรกร โดยถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรที่เข้มแข็ง นอกจากนั้นการเลือกพื้นที่ศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี ยังต้องการที่จะบริการวิชาการให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตวิทยาเขตสุพรรณบุรี ในการทำวิจัยเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีผลกระทบต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษ

2 เพื่อประมาณฟังก์ชันการผลิต ที่มีประสิทธิภาพที่สุด (Frontier production function) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ

3 เพื่อศึกษาและประมาณช่องว่างของผลผลิต (Yield gap) ที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อมีการนำเทคโนโลยีมาใช้จากการประมาณฟังก์ชันการผลิตกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษ

4 เพื่อปรับปรุงวิธีการใช้ปัจจัยในการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพการผลิตของเกษตรกรในชุมชน

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

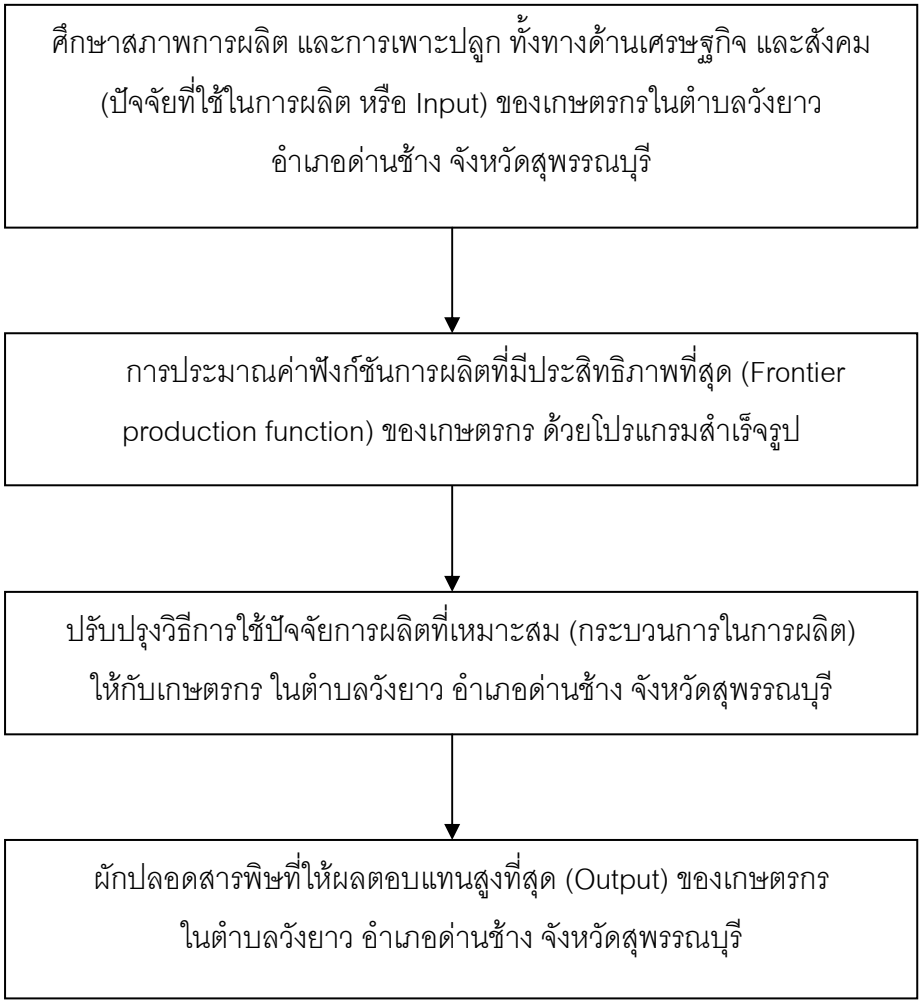

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ กลุ่มชมรมเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 18 ครัวเรือน จากพื้นที่หมู่ 1, 6 และ 9 ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษเป็นหลัก (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549) โดยในการศึกษานี้มุ่งที่จะประเมินการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยพืชที่เลือกใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรเป็นอย่างมาก

1.5 นิยามศัพท์

ปัจจัยการผลิต (Factors of production) หมายถึง ทรัพยากร ที่ใช้เพื่อการผลิต เป็นสินค้าและบริการ ในความหมายทางเศรษฐศาสตร์แบ่งปัจจัยการผลิตเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ที่ดิน (Land) ซึ่งใช้เป็นที่ของอาคารโรงงานที่ทำการผลิต รวมถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในดิน โดยผลตอบแทนของที่ดินได้แก่ ค่าเช่า (Rent)

2. แรงงาน (Labour) หมายถึง ความคิด และกำลังกายของมนุษย์ที่ได้นำไปใช้ในการผลิต โดยมีผลตอบแทนคือ ค่าจ้าง (Wage or Salary)

3. ทุน (Capital) หมายถึง สิ่งก่อสร้าง และเครื่องจักรเครื่องมือที่ใช้ในการผลิต นอกจากนี้ทุนยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- เงินทุน (Money Capital) หมายถึงปริมาณเงินตราที่เจ้าของเงินนำไปซื้อวัตถุดิบ จ่ายค่าจ้าง ค่าเช่า และดอกเบี้ย
- สินค้าประเภททุน (Capital Goods) หมายถึง สิ่งก่อสร้าง เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต โดยผลตอบแทนจากเงินทุน คือ ดอกเบี้ย (Interest)

4. ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หมายถึง บุคคลที่สามารถนำปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาดำเนินการผลิตให้มีประสิทธิภาพที่สุด โดยอาศัยหลักการบริหารที่ดี การตัดสินใจจากข้อมูลหรือจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างรอบคอบ รวมถึง ความรับผิดชอบ ผลตอบแทน คือ กำไร (Profit) (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2542; พรพิมล สันติมณีรัตน์, 2545)

ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technic efficiency: TE) หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนน้อยที่สุดเพื่อนำมาผลิตผลผลิตในปริมาณที่กำหนด หรือเป็นความสามารถของหน่วยผลิตที่จะสามารถผลิตให้ได้จำนวนมากที่สุดภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ (Kumbhakar and Lovell, 2000)

ผักปลอดสารพิษ (Non – Pesticide Vegetables) หมายถึง การปลูกผักที่ไม่ใช้สารเคมีควบคุมกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่การปลูกตลอดจนถึงการเก็บเกี่ยว (พฤกษ์ ยิบมันตะ, 2543)หรือ ผักที่ต่างจากการปลูกแบบธรรมดาทั่วไป โดยการปลูกผักแบบปลอดสารพิษจะให้ความสำคัญกับการเตรียมการเพาะปลูก การหมุนเวียนการใช้ธาตุอาหารในดิน การฟื้นฟูสภาพดิน มีการหมุนเวียนนำส่วนเหลือของพืชและสัตว์ในไร่นากลับมาใช้ประโยชน์ซ้ำ มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลด ละ เลิก การใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมีทุกชนิดรวมถึงปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช วัชพืช ฯลฯ เพื่อรักษาสิ่งมีชีวิตในดิน (ทวีรัศมิ์ ศรีกิตติกุล, 2544)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิตจากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึง ลักษณะการใช้ปัจจัยในการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในพื้นที่จากการประมาณค่าฟังก์ชันการผลิตด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อนำไปใช้ในการลดปัจจัยการผลิต หรือ ลดต้นทุน โดยให้ผลตอบแทนที่สูงที่สุด ซึ่งผลสำเร็จของโครงการวิจัยใช้เผยแพร่สู่เกษตรกรในชุมชนของตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และเผยแพร่ในห้องสมุด นอกจากนั้นยังตีพิมพ์ลงในวารสารทางวิชาการเพื่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาและบุคคลทั่วไป